

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM Monošter, 10. februarja 2022 - Leto XXXII, št. 6

SIVAN Z

»NA POSODI V ZLATIH ČRKAH SLAVA SE BO BRALA«

*Glasba nas bogati, povezuje, združuje in se oglašča čisto povsod ...
stran 7*

*Najlepše je, da si mladi
stran 8*

*Če vtjüper delamo vsëj, je dosta lepše
stran 10*

»NA POSODI V ZLATIH ČRKAH SLAVA SE BO BRALA«

»Živéjo aj vsa lüstva,« smo lahko prvo vrstico slovenske himne v porabski inačici prebrali na keramičnih značkah, ki sta jih učenka in učenec DOŠ Števanovci v domači noši delila vsem udeležencem slavnosti ob letošnjem slovenskem kulturnem prazniku. Slovesnost ob Prešernovem dnevu sta 4. februarja – po lanskoletni »videoproslavi« znova v živo – v monostrski gledališki dvorani skupaj priredili Zveza Slovencev na Madžarskem in Državna slovenska samouprava. Ob šolarjih, ki se udeležujejo dvojezičnega ali narodnostnega pouka slovenščine, so svečanost obiskali tudi vidni predstavniki političnega, kulturnega, prosvetnega in gospodarskega življenja z obeh strani meje.

Scenarij za kulturni program je – s sodelovanjem ravnateljice DOŠ Števanovci Agice Holec – pripravila višja svetovalka za porabsko šolstvo Valentina Novak. V polurni predstavi se je skoraj vse

zložiti svoje mozaike,« nam je rdečo nit predstave orisala scenaristka Valentina Novak, ki je za ponazoritev te misli v igro vključila tudi

sile le plesa števanovskih učenk, temveč – viseče nad njihovimi glavami – predstavljale tudi nekakšen simbol neskončnosti. Glasbene

Prenešti jo moramo na mlajše rodove, je dejala ministrica in vse Slovence na Madžarskem pozvala, naj na jesenskem popisu prebi-

Ibohya Dončec Merkli. V svojem nagovoru – v lastni števanovski govorici – je premišljevala o spominih, ki jih je poskušala ovekovčiti med svojim tridesetletnim delovanjem na televizijskem področju in jih svojim študentom predati v preteklih štirih desetletjih poučevanja. Govornica je obujala spomine na prve Prešernove dneve v Porabju na začetku osemdesetih let prejšnjega stoletja, svoj govor pa zaključila s tem, da moramo biti Porabci ponosni na svoj govorni in zapisani jezik, pri mladih pa zbuditi zanimanje za bogastvo naše kulturne dediščine. Dolgoletna odgovorna urednica televizijskih oddaj Slovenski utrinki je še ostala na odru, saj sta ji predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem Andrea Kovacs in predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec – v spremstvu slovenske ministrice in madžarskega državnega podsekretarja – izročila »Priznanje in zahvalo uredništvu televizijske

Predsednik DSS Karel Holec, nagrajenka Ibohya Dončec Merkli, predsednica ZSM Andrea Kovacs, ministrica za Slovence Helena Jaklitsch in državni podsekretar za narodnosti Zoltán Fűrjes – ob izročitvi priznanja 30-letnim Slovenskim utrinkom

staro japonsko tradicijo »kincugi«. Po pravilih le-te se morajo razpoke zlomljene in ponovno sestavljene keramične posode okrasiti z zlato

vložke mladih pevk in pevcev je na klavirju spremljala mentorica Julija Fajhtinger, s svojim ubranim petjem štiriglasnih priredb Prešernovih oziroma slovenskih ljudskih pesmi pa je kulturnemu programu svečan ton prispeval tudi Komorni zbor ZSM iz Monoštra, okrepljen s članicama MePZ Avgust Pavel ZSM z Gornjega Senika.

Vsekakor lahko povemo, da so se števanovske učenke in učenci potrudili in dokazali, da ob plesnih spretnostih razpolagajo tudi z igralskimi in pevsкими sposobnostmi. Moramo pa izpostaviti, da so v nekaterih glavnih vlogah nastopili otroci iz popolnoma madžarskih družin, kar dokazuje, da se dá – ob ustrezni motivaciji – marsičesa naučiti.

valstva izrečejo svojo narodnost. Zbrane je pozdravil tudi državni podsekretar za cerkvene in narodnostne zadeve pri Uradu predsed-

»Sem deklica mlada, vesela, sem pravo slovensko dekle,« so igrivo zapele učenke DOŠ Števanovci

»Živé naj vsi narodi,« je v dvorani zadonelo - prve takte je zapel števanovski prvošolec Zolči Nagy

sukalo okoli lončarstva, ki je še kako značilno za manjšo od obeh porabskih dvojezičnih osnovnih šol. V levem kotu odra so gledalci vseskozi videli vreteno, ki ga je v drugi polovici programa gorički lončar Štefan Zelko tudi zavrtel. V predstavi smo bili priča temu, kako iz noči nastane dan, na pogostokrat temačnem odru so se v siju žarometov prikazovali učenci števanovske šole in monostrskih srednjih šol, ki so recitali ali zapeli tiste Prešernove verze, ki so najbolj podkrepili osrednje sporočilo gledališke igre. »Pomembno je, da ko se določeni predmeti zlomijo, jih znova zalepimo in jih obdržimo. To je restludi za človeka: ko se zlomi pod bremenom, ne sme obupati, mora vedno znova

barvo, ki tako postanejo še veliko več vredne. Lončarstvo je bilo vodilni motiv tudi krajšega videoposnetka na sredini predstave – tako slikovno kakor tudi vsebinsko. Slišali smo daljši samogovor ravnateljice Agice Holec v porabskem števanovskem govoru, ob prastari zgodbi o nastanku človeka iz glin je pripovedovala tudi o lastnem življenju in iskanju smisla v njem. »Ta govor je prišel iz mojega srca, saj sem doživela mnogo dobrega in slabega. Zmeraj sem se pa trudila, da bi se slovenski jezik obržal, saj smo ga prinesli s seboj,« nam je kasneje zaupala pedagoginja.

Pomemben motiv predstave so bile še hulahopke, ki pa niso kra-

Ko so se luči prižgale, sta udeleženci jezikovne šole v Ljubljani med gosti pozdravili slovensko parlamentarno zagovornico Eriko Köleš Kiss, veleposlanika RS v Budimpešti Marjana Cencena, generalno konzulko RS Metko Lajnsček, župana Monoštra Gáborja Huszárja in župana Murske Sobote Aleksandra Jevška.

V svojem pozdravnem nagovoru je ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch izpostavila, da so milozvočno slovensko besedo najbolj vneto ohranjali piščoci v njej, med njimi tudi gornjeseniški župnik Janoš Kūhar. Domača beseda pa ne bi smela zamreti, saj se je skozi stoletja obdržala zaradi ljubezni slovenskega človeka do nje.

nika Vlade Zoltán Fűrjes. Potegnil je vzporednico med dnevnoma madžarske in slovenske kulture, pri obeh se namreč spominjamo avtorjev narodnih himn. Opozoril je, da označuje temeljni zakon Madžarske vse domače narodnosti kot državotvorne dejavnike, obenem pa podčrtal, da so odnosi med Madžarsko in Slovenijo vzorni. Ob tem je izpostavil, da je slovenska narodnostna skupnost na Madžarskem med letoma 2010 in 2022 prejela blizu 2,9 milijarde forintov proračunske podpore. Na koncu proslave je državni podsekretar izročil štipendijo dijaku monostrske gimnazije Áronu Jakabu Soósu.

Slavnostna govornica proslave je bila profesorica in novinarka

oddaje Slovenski utrinki ob 30. obletnici delovanja za uspešno delo na področju informiranja Slovencev na Madžarskem ter za neprecenljiv prispevek pri ohranjanju slovenske identitete, maternega jezika in kulture.«

Udeleženci kakovostnega programa so si lahko ob odhodu ogledali še lončarske izdelke števanovskih šolarjev in pri tem spoznali tudi knjižnoslovensko, porabsko in madžarsko poimenovanje posameznih posod.

(Slikana 1. strani: Mladi porabski igralci v glavnih vlogah – z leve lončar Štefan Zelko, z desne glasbena pedagoginja Julija Fajhtinger.)

-dm-
foto: Silva Eöry

Andrea Kovács – predsednica Zveze Slovencev na Madžarskem o letu 2022

Na mladih svet stoji

Epidemija novega koronavirusa, ki je v minulih dveh letih zaznamovala tudi delovanje Zveze Slovencev na Madžarskem (ZSM), na žalost tudi na začetku letošnjega leta še vedno povzroča veliko preglavic. »Načrtovali smo, da bo naše delovanje spet potekalo po normalnih tirnicah, toda v teh dneh smo zaradi vedno več okuženih z omikronom že morali odpovedati oziroma preložiti eno od naših načrtovanih prireditev, in sicer Slovenski ples,« je pojasnila predsednica ZSM in na vprašanje, kako v teh nevsakdanjih razmerah delujejo kulturne skupine, odgovorila: »Nekatere naše kulturne skupine vadijo tudi zdaj, saj vemo, da gre tu za manjše število ljudi. Sicer pa je bilo vedno tako, da je bilo v začetku leta po navadi manj nastopov. Seveda vsi skupaj upamo, da bo epidemije že kmalu konec in bo tudi kulturno življenje lahko ponovno zaživelo v polnem sijaju. To pomeni, da bodo imele naše kulturne skupine več nastopov, kot so jih imele v zadnjih dveh letih. Naša skrb je, da jim zagotovimo čim več nastopov tako v Sloveniji kot na Madžarskem, saj vemo, da to, da bi se dobivali na vajah, ni dovolj stimulativno. Potrebno je vendarle še poudariti, da so imele naše kulturne skupine v drugi polovici lanskega leta vendarle kar nekaj priložnosti, da se predstavijo publiki, le v prvih mesecih smo večino svojih aktivnosti preselili na splet. Zdi se mi, da smo pripravili še več prireditev, kot smo jih sprva načrtovali. Upam, da se bo nekaj podobnega zgodilo tudi letos.« In katere večje prireditve bo ZSM organizirala letos? »Letos smo mi organizatorji Porabskega dneva. S prireditvijo želimo spodbuditi Slovence, da bodo še bolj zavedni

in da bodo svojo narodno pripadnost izrekli tudi ob jesenskem popisu prebivalstva. Program bomo sestavili tako, da bomo pritegnili vse, od najmlajših do najstarejših,« je odgovorila sogovornica in razložila, da bodo letos razpisali tudi

Predsednica ZSM Andrea Kovács

nagradni literarni natečaj z naslovom »Porabske litere«, namenjen tako mladim kot starejšim, s katerim bi ljudi radi spodbudili k pisanju: »Na žalost v Porabju zaenkrat nimamo veliko pisateljev ali pesnikov, prav gotovo pa

Z Metko Lainšček, generalno konzulko v Monoštru, pred proslavo ob 30-letnici samostojnosti Slovenije

obstajajo ljudje, ki imajo umetniško žilico. Na ta način bi jih radi spodbudili k ustvarjanju.« ZSM bo letos pripravila tudi več delavnic, tako za otroke kot tudi odrasle, organizirali pa bodo tudi

jezikovne tečaje. Šolarji se bodo konec februarja odpravili tudi v šolo v naravi, ki bo potekala na Rogli v Sloveniji. Meseca avgusta bodo v Monoštru spet organizirali tudi tradicionalno mednarodno likovno kolonijo. »Načrtujemo tudi raziskavo s področja gastronomije, saj vemo, da je del naše dediščine tudi kulinarika Porabja. Na podlagi te raziskave bi potem lahko izdali knjigo Okusi Porabja. Seveda bomo sodelovali tudi pri mednarodnih projektih, poleg tega pa bo velik izziv, da aktivno sodelujemo pri izvedbi programa spodbujanja gospodarske osnove avtohtone skupnosti na Madžarskem. Tako da je izzivov res veliko, tudi dela bo veliko, zato upam, da bomo vse načrtovano lahko uspešno izvedli,« je še poudarila Andrea Kovács.

To, da na mladih svet stoji, se zavedajo tudi pri ZSM, tudi

kjer obiskujejo šolo slovenskega jezika. Na žalost so se pojavile nekatere težave. »Znašli smo se v eni zelo nerodni situaciji. Veseli smo bili, da smo dobili štiri dijake, bodoče študente, ki so se odločili, da bodo v Ljubljani obiskovali celoletno šolo slovenskega jezika. Nerodna situacija pa je zaradi tega, ker smo jih prepričali, da naj to storijo, oni pa so dobili nekaj drugega, kot so sami pričakovali,« je poudarila predsednica ZSM in razložila, da mlade Porabce najbolj moti to, da so v študentskem domu nastanjeni v istem nadstropju kot študentje iz bivših republik nekdanje Jugoslavije, zato se z njimi ne morejo po-

se jezika najbolje naučiš, če živiš v okolju, kjer se ta jezik redno govori. Tudi zaradi tega smo jih zaprosili, naj se vseeno prijavijo tudi na slovenske univerze. Imamo tudi obljubo odgovornih, da bodo v Ljubljani poskušali najti rešitev za težave naših bodočih študentov.«

ZSM v bližnji prihodnosti načrtuje tudi izgradnjo objekta, ki bo namenjen mladim. S pomočjo sredstev, ki bi jih dobili iz skupnega slovensko-madžarskega sklada, naj bi na Gornjem Seniku, v bližini Slovenske vzorčne kmetije, uredili Multifunkcionalni mladinski center. »Vemo, da naša organizacija veliko dela na področju izvenšolskih dejav-

Andrea Kovács z veleposlanikom R Slovenije v Budimpešti Marjanom Cencenom

govarjati slovensko: »Resorno ministristvo smo prosili, da bi se našla ustrezna rešitev, da bi jih preselili v kakšno drugo nadstropje ali dom.« Problem je tudi v tem, da niso vsi prepričani, da napredujejo v znanju slovenskega jezika, čeprav Andrea Kovács meni, da vendarle ni tako, saj se z njimi velikokrat pogovarja in ugotavlja, da je njihovo znanje slovenskega jezika iz tedna v teden boljše: »Vtisi, ki so jih nabrali v prvem semestru, so jih pripeljali tako daleč, da zdaj razmišljajo o tem, da bi študirali na Madžarskem. Ni nujno, da jih bomo na ta način popolnoma izgubili, ampak to vse-kakor ne bo isto. Vemo, da

nosti. Največji problem je, da za to nimamo primernih prostorov. Zdaj, v covidskih časih, sploh nimamo možnosti, da bi prišli s temi dejavnostmi v šole. Dolgoročno načrtujemo, da bi to postala tudi zgradba, ki bi omogočala organizacijo šol v naravi. K nam bi lahko prihajale tudi skupine šolskih otrok iz Slovenije in tako bi imeli naši šolarji možnost tudi za druženje s sovrstniki iz Slovenije. In na ta način lahko naredimo več pozitivnih korakov, ki bodo pripomogli k temu, da bo porabska mladina govorila slovensko,« je na koncu še poudarila Andrea Kovács.

Silva Eöry

PREKMURJE

Torunj

Šaularge z dvej goričkih osnovnih šaul, OŠ Kuzma in OŠ Sveti Jurij, steri so se že večkrat dobro pokazali na likovnom področji, so s svojimi grafikami sodelovali tudi na 22. mednarodnom grafičnom bienali dece in mladine v poljskom kraju Torunj. Ta prireditve bi mogla biti že leta 2020, samo ka so jo zavolo epidemije nauvoga koronavirusa prestavili za eno leto. Tak je bila slavnostna otvoritev razstave nagrajenih in za razstavo voodabranih grafičnih del oktobra 2021.

Na natečaj je bilou vsvkuper poslanih 4738 grafik iz 29 rosagov. Lia Baša in Hana Husar (OŠ Sveti Jurij) pa Leon Fujs (OŠ Kuzma) so za svoje grafike daubili posamično nagrado, pauleg toga pa so bila notpokazana ške dela 23 učencov iz OŠ Sveti Jurij in 11 učencov iz OŠ Kuzma. Ovači pa so v Torunji razstavljeni dela dece iz 13 slovenskih šaul. Gorički mlajši z obej omenjenih šaul, na sterih likovni pouk vči Matej Gider, so pauleg nagrad daubili tudi diplome in kataloge. OŠ Sveti Jurij je dobila ške posebno nagrado za zanimive grafike viske umetniške vrednosti. Nagrado za kolekcijo dobijo na vsakši dve leti samo tri institucije, OŠ Sveti Jurij, stera na tom natečaju sodelüvle že od leta 2004, pa je zdaj dobila že tretjo takšo nagrado.

Znamo, ka je Poljska daleč, zatau je že pred kovidskim cajtom bilau tak, ka so nagrade običajno prišle po pošti. Zdaj pa je nej bilau tak. Na Goričko jih je pred par dnevi osebno prineso poljski veleposlanik v Sloveniji Krzysztof Olendzki, steri je na obisk prišo vküper s svojo ženo. Na obej šolaj so njima pripravili krajši kulturni program. Veleposlanik in žena sta bila navdušeniva nad glasbo, plesom in gostoljubnostjo domanjih ljudi.

Silva Eöry

PREBERITE – PRIPOROČAMO!

Predvsem v zimskem obdobju posvetimo čas branju, dolge noči ponujajo odlično priložnost za to. Zato želim v tem zapisu priporočiti knjigo, ki sem jo pred kratkim prebrala v slovenskem jeziku.

Priporočam vam jo z namenom, da ko boste končali z branjem Porabskega koledarja in darilne knjige ZSM, boste imeli idejo za

nadaljevanje. Ko bo potujoča knjižnica prišla v Porabje, jo boste gotovo našli v ponudbi.

Obvezno branje je večini učencev v breme, predvsem zato, ker smo morali vedno med počitnicami izpolnjevati te obveznosti. Ampak če vprašamo, katero knjigo ste brali z navdušenjem, boste gotovo rekli, Malega princa.

Brezčasni roman francoskega avtorja je prvič izšel leta 1943, v slovenščini so ga objavili šele leta 1964. Je ena izmed najbolj priljubljenih knjig tudi v današnjem svetu, saj govori o stvareh, ki so trenutno aktualne. Ko smo jo prvič vzeli v roke v osnovni šoli, nismo razumeli njenega sporočila. Čeprav je glavni junak otrok, ki odkriva novi svet in ugotavlja več zanimivosti o lastnostih ljudi, je roman za odrasle in za otroke, kar so tudi odrasli nekdaj bili. Za razumevanje potrebujemo osebne izkušnje, ki jih lahko dobimo samo z leti. Toda kolikokrat preberemo roman, tolikokrat bomo odkrili nove skrivnosti. Vedno ima za nas nekaj novega, nekaj poučnega, čeprav se vsebina nikoli ne spremeni. Pravlјice imajo vsi radi, saj ne uporabljajo kompliciranih izrazov, govorijo jezik, ki ga vsi razumejo. Toda z branjem lahko razširjamo svoj besedni zaklad, izboljšamo pravopis in nenazadnje izginemo v lastni domišljiji. O sami zgodbi namerno ne pišem, naj bo presenečenje za vse, ki je še niso prebrali.

Želim spodbuditi k branju vse, ki vas zanima literatura in slovenski jezik.

Noémi Illés

Poslovila se je Irena Pavlič (1934 – 2022)

V prvih dneh februarja nas je doletela žalostna novica, da se je v 88. letu starosti poslovila Irena Pavlič (po možu Boros Józsefné), vsestranska slovenska aktivistka in naša dolgoletna sodelavka.

Irena Pavlič, ki se je rodila 15. novembra 1934 v Slovenski vesi v Porabju, je bila po poklicu učiteljica slovenskega jezika in zemljepisa. Po končanem študiju v Budimpešti se je leta 1955 vrnila v rojstno Porabje in sedemnajst let poučevala na osnovni šoli v Števanovcih ter pet let na gimnaziji v Monoštru, kjer je uvedla slovenski krožek oziroma pouk slovenskega jezika.

Leta 1972 jo je pot odpeljala v Budimpešto na nekdanjo Zvezo južnih Slovanov, kjer je osemindvajset let opravljala delo referentke za slovensko narodnost. Urejala je slovensko rubriko v Ljudskem koledarju, za časopis Narodne novine je pripravljala članke in študije o življenju Slovencev na Madžarskem, uredila knjigi Porabska pesmarica in Slovenske pravljice iz Porabja, delovala pa je tudi kot urednica samostojnega Slovenskega koledarja (od 1986 do 1994).

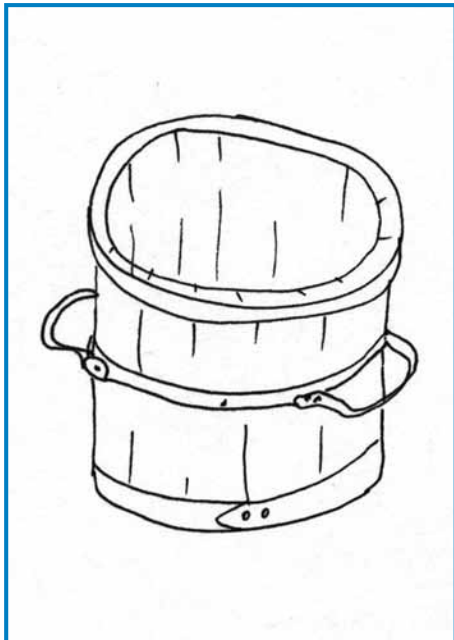
Po razpadu Zveze južnih Slovanov (1990) je Irena Pavlič postala sekretarka Zveze Slovencev na Madžarskem, zastopala je interese novoustanovljene organizacije v madžarskem glavnem mestu. V Budimpešti je ustanovila tudi Slovensko društvo, ki ga je kot predsednica aktivno in uspešno vodila kakih 25 let. Društvo je pod njenim vodstvom redno organiziralo prireditve, ki so bile namenjene povezovanju slovenske skupnosti na Madžarskem. Posebno pozornost je namenjala mladim, jih spodbujala k študiju v Sloveniji in učenju materinščine. 2011. leta je organizirala tudi pevski zbor društva, ki v svoj program vključuje slovenske ljudske pesmi in tako prispeva h krepitvi kulturne identitete Slovencev v Budimpešti. Organizirala je tudi številna študijska potovanja v slovenske kraje ter srečevanja s Slovenci v sosednjih državah.

Njeno delo so priznali tako na Madžarskem kot v Sloveniji. Priznanje »Za narodnosti« je dobila skupaj z Ireno Barber leta 2000 v madžarskem Parlamentu v Budimpešti. Medaljo za častno dejanje ji je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor vročil leta 2014 na slovesnosti v Predsedniški palači v Ljubljani.

Irena Pavlič je bila steber slovenstva v Porabju in tudi v Budimpešti ter je pomembno prispevala k utrjevanju položaja slovenske narodne skupnosti in njene kulturne identitete. Naj počiva v miru!

Mlinarge

Mlinarstvo je nej prava domanja meštrija, bilau pa je na Slovenskom telko izni mlinov, šteri so mleti za edno držino in njene sausade, ka se moremo ž njimi mujs spravlati. Daleč

»Mertük« za sildje - s tejm so võmejrili pšenico, kukarco ali dino

pelati sildje je bilau za veško lüstvo zamüdno in drago, zatok so mogli biti mlini »pri rokej« - če je bilau za nji zavolé vodé. Na Štajerskom - na Dravskom pauli in v Slovenski gorica - so postavlati mline na võter tõ, na Müri pa so bili nika posabnoga plavajauči mlini.

Mline so poznali že antični Rimljani, na Slovenskom pa so je začnili postavlati v ranom srejdnoj vöki. Slavski starci gnešnji Slovincov so je eške nej nücali, ništerni brodiyo, ka so je prejkvzeli od svoji romanski sausadov (rejč »mlin« pride prej z latinskoga »mulinum«). Mline so stari Slovinci začnili na veuko postavlati v 12. in 13. stoletji, štiristau lejt kisnej pa so na šurki vodaj zidali že vodne mline na osem kolé tõ.

V indašnji cajtaj so mlini stali blüzi gradov, vej je pa dau največ mleti zemliški gospaud. Samo gda je mlinar tau delo zgotovo, se je leko spravlo s pavrami. Zvün gradski mlinov pa so na dosta mejstaj postavlati izne mline, šteri so mleti za domanje potrejbe. V tisti časaj so pavri svojo sildje prinesli ali pripelali v birkeči ali kozdji mejaj, štere so si zvezali na pleča s tzv.

»oprjami« (remnami).

Leta 1770 so vödali mlinski red za Kranjsko, od tistoga mau so se leko mlini na Savi, Ljubljani, Krki in Kolpi postavlati samo z dopüşčenjom. Mlinar je mogo

v svojom mlini red držati in võstrebíti müši, depa tehnične hibe je tõ mogo vöpopraviti. Če je bila voda niska, je mogo oprvim za pavre mleti in samo sledik za sé. Sigurno so naprejspisali, ka mlinar ne smej razločke delati med pavrami, melo pa more mujs zvagati in nej samo z mertükami (merniki) vözmejriti.

Na konci 19. stoltja je bilau na

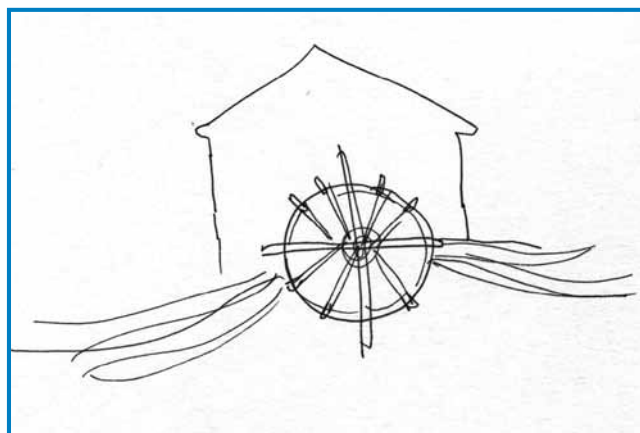
Kranjskom več kak 1500 mlinov, šteri so na leto semleli 124 gezero ton sildja (ta numera je bila na Štajerskom in Koroškom 60 gezero ton). Mline so modernizérali med letoma 1800 in 1931, v Ljubljani so prvoga parnoga postavlati leta 1859. V tisti cajtaj so mline že küpüvali bautoške in krčmarge tõ, nauve so samo na rejtki zidali. Pomalek pa so začnile grtütovati veuke mlinarske firme, zavolo šteri je na nikoj prišlo dosta paverski mlinov.

Pred drügov svetovnov bojnov so pripauvali preveč pšenice, lüstvo pa je nücalo vsikdar me nje mele, vej je pa gelo furt več mesá, zelenjá in sada. Slovenski paver je začno mesto sildja več krumplov in graja pauvati, zatok so mlini zgüblali svojo znamenje. Po bojni so oprvim na nikoj prišli mlini na võter in plavajauči mlini, vej so pa vpelali moderno mlinarsko tehnologijo. Nej so več nücali energijo vodé, zatok so mline leko postavlati že pauleg glavni poštij ali po veuki varašaj tõ. Kolé sta gnali para in električna energija.

Po staroj šegi je gazda mlina gorvzeu ednoga mlinara, šteri

je s svojoj držinov živo v mlinskoi zidini. Mlinarova žena je bila lapica tõ, familija je držala dosta pujčkov, vej je pa mejla zavolé otraubov (korpa) za polagati. Takše je tõ bilau, ka je biu sam mlinar gazda od ednoga menjšoga mlina, de so pa mogli takši majstri po modernizaciji zvekšoga vsi odati svoje mline.

Mlinarge ali njini pomočnicke

Mlinarstvo je edno od najstarejši meštrij - mline so postavlati zvekšoga pri krejši vodaj

so vküppobérali sildje in za en par dni s kaulami kaulipelali melo po vesnicaj. Tau se vej, ka je takšo tõ bilau, ka je lüstvo samau pripelalo svojo sildje v mlin. Če je nekak prišo od daleč, je leko v mlino spau tõ in počako, ka ma semelejo sildje. Po večeraj je pri mlinari vküpprišlo dosta lüdi, šteri so šejftali, se kartali ali iskali lübezen.

Če je dosta mlo, je mogo mlinar svoj mlinski kamen sklepati vsakši 48 vör. Bejle mlinske kamle so klesarge vösekli na gorenjskom Sorškom pauli ali kauli varaša Naklo, črne kamle pa so mlinarge dobili s kamnolomov kauli dolenjskoga Kočevja ali štajerskoga Celja.

Bole flajnsni mlinarge so znali na kamlaj narediti kašo tõ, donk pa so meli v največ mlinaj za tau posabne škéri, tzv. »stopé«. S tejsi so lüščili zrna prosa, gečmena ali dine v kašo, ka je bilau trnok zamüdno delo in naponi je trbölo vküppoberati zrna, štera je stopa völičila.

Mlinarski majstri so ranč tak pred očami meli svoj zaslüžek. Največkrat so jim plačali v naturi: leko so si vkrajvzeli »merico«, tau je en tau sildja. Po drügov svetovnoj bojni so steli

vpelati plačüvanje s penezami, de se je pa tau nej posrečilo. Merico so vsikdar djemali od sildja, od semlejt zrn pa samo otraube. Pavri so mlinarom večkrat dali malo več sildja, ka bi sami več otraubov za polaganje dobili. Sildje so vömejrili z mertüki za pšenico, kukarco in dino (25 kg), mala »merica« pa je bila 1-2 literska.

Ali so ednoga mlinara radi meli

ali nej, je zavisalo od toga, kelko sildja ali otraubov je za sé proso. Ovak so té majstre držali za najveške šljafare, če rejsan so mogli dati vse mertüke in merice uradno poštemplati. Najbaukši cajt za mleti je biu od juliuša (gda je pšenica ozrejčila) pa do božiča, po tistom je bilau do drügoga juliuša pá trnok malo dela. Najüšiva mejseca za mlinara sta bila apriliš in majuš.

Našo Pomurje je bilau erično po svoji plavajauči mlinaj na Müri, ki so se brz cujvzeli visini vodé, štera se je zdigavala in spiščavala. Gnes najdemo eden plavajauči mlin samo pri Ižakovci, šteroga so postavlati leta 1998. Babičov mlin pri Veržeji na drügom bregej Müre má na čanaklinaj samo mlinske kolé, depa eške itak melejo sildje v njem.

Lani januara je mrau slejden mlinar na Müri *Vladimir Babič*. Gnesnedén so že vsi stari mlini bole turistični, v ništernaj pa si vertinje donk leko küpijo friško melo, štero so kamli eške po indašnjom semleli.

-dm-
ilustraciji:
Marija Kozar

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Obnovijo spomenik osvoboditve

Leta 2020 se je dolaküpila gostilna Tóvendégló v Somboteli, stera pri jezeri Csónakázó stoji, pa s tejm vred tista parcela tõ, gde je spomenik osvoboditve. Nauvi lastnik v plani ma, da obnovi emblematični spomenik Sombotela pa kaulakvrat cejli park, kama poleti sploj dosta lüstva odi. Od obnavljanja se zdaj pogovarjata občina pa nauvi lastnik.

Spomenik se zozido leta 1970 po plani arhitekta Jánosa Heckenasta, prej so ga dali 4. aprila, na den osvoboditve. Spomenik je 29 mejtrov visiki, k zidanji so 414 kubikov betona gorponücali. Kaulak njega so do leta 1989 politične proslave meli, med drügimi tü so presegali člani KISZ-a, mladinske komunistične organizacije. Spomenik je tak popularen biu, ka še v stari sombotelski grb so ga tü notranamalali. Spomenik je simboliziro svobodo, razvoj pa gradnjo rosaga, ali bi mogo vse tau simbolizirati, zato ka s tašim namenom so se načrti delali.

Nauvi lastnik v načrti ma, ka nej samo spomenik, liki cejli park se obnovi, na nauva zozida, de vsakšefele prireditve, športne igre de leko organiziro. Tau bi že fejst potrejno bilau, ka kak spomenik tak cejla krajina kaulak njega zavole »retro« vögledata.

Tau gvüšno malo lüstva vej, ka sta v Somboteli dva tašiva spomenika, steriva sta cejlak gnakiva, samo telko, ka eden je dosta menši. Te mali spomenik v sombotelski zadrugi stoji, postavlati so ga za 25. obletnico ustanovitve zadruge. Zanimivo je, ka z velkoga spomenika, gda je bila sprememba režima, so dolavzeli rdečo zvezdo, na taum malom je goraostala.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

Predlog ukrepov zaradi naraščajočih cen energentov

Vlada je sprejela predlog ukrepov zaradi naraščajočih cen energentov. Od 1. februarja do 30. aprila bo oprostita plačevanja omrežne tako za priključno moč kot za porabo električne energije vse odjemalce. Znižala je tudi trošarine za električno energijo na najnižjo mogočo stopnjo, prav tako trošarine na pogonska goriva in kurilno olje. Navedeno bo veljalo med 1. februarjem in 30. aprilom. Z odšteto omrežnino in nižjimi trošarinami naj bi se zneski položnic za gospodinjstva znižali od 30 do 35 odstotkov. Vlada napoveduje tudi solidarnostni dodatek v vrednosti 150 evrov tistim, ki so jih podražitve posebej prizadele. Skupaj bo dodatek državo stal 106 milijonov evrov.

Tri državna odlikovanja

Slovenski predsednik Borut Pahor je podelil tri državna odlikovanja. Z redom za zasluge je odlikoval Francija Feltrina in Francija Pivca, s častnim znakom svobode Republike Slovenije pa Milana Klemenčiča. Nekdanji poslanec in nekdanji predsednik Slovenske konference Svetovnega slovenskega kongresa Franci Feltrin je odlikovanje prejel za svoje zasluge pri povezovanju Slovencev v izseljenstvu in za pomoč rojakom pri vračanju v domovino, podpredsednik Zveze kulturnih društev Maribor in nekdanji poslanec Franci Pivec pa za zasluge na področju kulturnega sodelovanja s Slovenci sosednjih držav in za prispevek k oblikovanju kulturne identitete mesta Maribor. Za izredne zasluge pri uveljavljanju in obrambi samostojnosti in suverenosti Republike Slovenije je častni znak svobode prejel ustanovni član Združenja Sever Milan Klemenčič. Slovesnosti se je udeležila tudi ministrica za Slovence v zamejstvu in po svetu Helena Jaklitsch, ki je Feltrin in Pivcu čestitala ob prejemu visokega odlikovanja ter se jima zahvalila za prizadevnost in dolgoletno delo v dobro Slovencev v zamejstvu in po svetu.

PISALI SMO PRED 30. LEJTI

V 3. številki novin Porabje, stera je leta 1991 vöprišla 13. februara, je na drugi strani objavljeni intervju s predsednikom slovenskoga rosaga Milanom Kučanom. Novinar Ernest Ružič ga je prva pito, kak on vidi prispevek manjšin v procesi slovenskoga osamosvajanja. »Nesporno je bila njihova vloga zelo velika. Dejstvo je, da je Slovenija bila v času, zlasti v prvih mesecih osamosvajanja, med vojno in po njej, v veliki izolaciji, v informacijski še posebej. Tako so imele naše manjšine v sosednjih državah pomembno vlogo, da so širile slovensko resnico, slovenske poglede na vzroke krize, na možne rešitve, na dokaze, s katerimi smo utemeljevali svojo odločitev. Kot državljani teh držav so zahtevali priznanje in komunikacijo z nami. Vse to ni ostalo brez vpliva, čeprav je seveda res, da smo se zavedali, da ima prizadevanje naših sonarodnjakov meje, in da je eno občutek patriotične dolžnosti do slovenskega naroda, do njegove velike odločitve, so pa hkrati državljani teh držav, vezani na tamkajšnjo zakonodajo. Mislim, da je mogoče reči, da čez to mejo niso šli in da je to vplivalo na dobronamernost vlad vseh teh držav, da so s Slovenijo zelo hitro, po tem ko so bili izpolnjeni vsi pogoji, urejale diplomatske odnose,« je povedo Milan Kučan, steri je med drugin odgovoro tudi na tau pitanje: »Vi in predsednik madžarske države Árpád Göncz sta Porabskim Slovencem obljubila mejni prehod med Gornjim Senikom in Martinjem. Na to vaju opozarjamo v vsaki številki, ko zapišemo, koliko dni je minilo od tedaj, ko bi moral biti prehod odprt. «Prepričan sem, da ni razlogov za nadaljevanje tega štetja. Slovenija je s svoje strani storila vse, da bi jaz in drugi politiki, ki so bili pri Porabskih Slovencih, lahko svojo obljubo izpolnili. Odgovor iz Budimpešte je doslej bil, da Slovenija ni mednarodno priznana in da morajo ravnati obzirno zavoljo problemov, ki jih ima madžarska manjšina v Vojvodini. Ti pomisleki so zdaj odpadli in prišel je čas, da se vprašanje uredi in da se odprejo tudi drugi prehodi na meji z Madžarsko. Madžarski konzul iz Zagreba je prinesel dokumente,

meni od predsednika Göncza, gospodu Peterletu pa od premiera Antala, s katerimi je Madžarska priznala

zakuno: Au, tvojoga parpitanoga zlodjã!!! Drugi pa so se fejšt hrczali, ka prej rejsan ne vej več slovenski. Krućiks. Če je ta zgodba rejsan malo hejčna, žalostna je tö. Ka med nami Porabskimi Slovenci, na žalost, tö gestejo takši, šteri malo na Vogrsko odidejo ali pa v drugi rosag, pa za en par mejsecov več ne vejo slovenski. Kakša škoda, ka tisto zatajijo, ka don znajo! Zato, ka se v takšom kratkom cajti nemški, engleški ali vogrski pošteno eške bole ne morejo naućiti. Etognauk sam odo v Sakalauwci pri Šantanimomi oći, šteri so ranć grabline klince redili pa so se taućzili, ka lüstvo od nji tö ne küpüje več tak pavarsko šker kak prva. Tak pa te slüž tö nega. Oća dragi! Vej pa tü mate veliko priliko! Naredite ene grable za vsakšoga Porabskoga Slovenca, šteri ne gući ali pa neške gućati slovenski! Vi tö dosta takše poznate. Če mate kakšo dobro (sakalauwsko) zvezo na Slovenski zvezi v Monoštri, pitajte je, če bi uni tö nej leko küpili par stau

Del intervjuja z Milanom Kučanom izpred 30 let

osamosvojnost Slovenije in želi diplomatske odnose na ravni veleposlaništev. Upam, da bo k nam prišel gospod Göncz v spremstvu njihovega veleposlanika v Ljubljani in da ga bom jaz lahko pričakal na odprtem mejnem prehodu v Martinju. «

V rubriki Materna reč je Francek Mukič pod naslovon LAGVE GRABLE etak piso: »Inda svejta so v Ljubljani tö nej dosta slovenski šaul meli, zato se je več mladi lüdi na avstrijskom Štajerskom pa na Dunaji (v Beći) vćilo. Eden si je že vendrak pau leta tam glavo trau, gda je gnauk domau prišo na Slovensko. Doma je büu iz ene slovenske vesnice. Te pa gda se je srećo z domaćimi lidami, nika nej sto z njimi slovenski pripovedjati. Ka je un prej že pozabo. (Gnesnaden bi tak pravili, ka je takši büu, kak bejli elefant (slon), šteri se na žmetni (teško) vći, pa na léki pozabi.) No, kak pravim, té mladi gizdalin je samo nemški tuko. Te pa je nika po dvorišći odo, gde so ležale ene grable. Pa samo fejšt nikše cvancige gono. Nej kaulivrat gledo pa je nevejdoć gor na grable staupo - tam, gde so klinći. Bum!!! Štüu ga je alamensko v ćelo düno. V velki nevoli je pozabo, ka ne vej slovenski, pa je na ves glas

fatatov? Ja, pa na tau skrb mejte v tej modernaj, kapitalistićnaj cajtaj, ka če ške te meti pravi biznis - pa neške te klince kovati -, te ne smejte več telko klinćov delati, liki bole - štile. Stiele Nicht, Stille Nacht... «

Šaularge iz 6. razreda na gorenjesenićki šauli pa so šli pri vöri slovenščine v naravo. »Najprej smo si ogledali drevesa in se o njih pogovarjali. Potem smo govorili o živalih, o tem, kje živijo pozimi, s čim se hranijo. Medtem ko je učiteljica Judita razlagala, se je oglašil opoldanski zvon. Potem smo se šli kepat. Hoteli smo narediti sneženega moža, toda Francek nam je nagajal, zato se nam ni posrećilo. Trije fantje pa so „umili“ Vero. Ura mi je bila vseć, ker smo se učili in tudi zabavali,« je napiso Andraš Časar, Žuža Mezei pa je kujdala: »Pri uri slovenščine smo šli ven, da bi si ogledali zimsko naravo. Tla je pokrival rahel bel sneg, ki se je lepo bleščal. Za sabo smo puščali sledove stopal. Tudi hiše so bile pokrite s snegom, ven so kukali samo dimniki. Opazovali smo drevesa in rastline. Pogovarjali smo se o živalih. Tudi kepali smo se. Vesela bi bila, če bi imeli v tej zimi še več takšnih ur.«

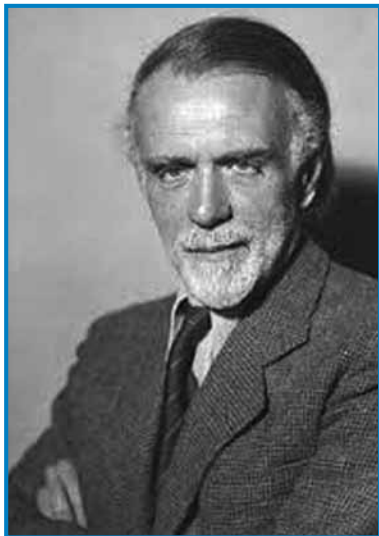
Vküppobrala: Silva Eöry

Glasba nas bogati, povezuje, združuje in se oglašča čisto povsod ...

MADŽARSKI, HRVAŠKI IN SLOVENSKI GLASBENIKI SKOZI ČAS IN PROSTOR (10)

Madžarska, 4 in Zoltán Kodály (1882-1967)

Še en madžarski skladatelj, etnomuzikolog in pedagog Zoltán Kodály je bil rojen v Kecskemétu 16. dec. 1882. Za razliko od pred-

Zoltán Kodály, portret

hodnika in »velikega madžarskega glasbenika B. Bartóka« je vseskozi ostal na rodnem Madžarskem. Tam, v Budimpešti, je 16. mar. 1967 tudi umrl. Poleg vsega navedenega je zagotovo najbolj zaslužen kot pedagog, znan po svojih inovativnih metodah glasbenega izobraževanja-solfeggiu. S povezovanjem madžarske ljudske glasbe in plesov z umetno pa je dvignil mednarodni status madžarske glasbe. Populariziral jo je do te mere, da so jo po eni strani sprejeli z obema rokama, spet po drugi pa, da je bila ta »nekulturna in neafirmirana«. Kajti Kodály je bil v nasprotju z Bartókom ves čas v stiku z ljudmi. Zato pa je Kodályeva avtoriteta pedagoga enaka njegovi ustvarjalnosti, kompoziciji. Prav njegove inovativne pedagoške tehnike glasbene vzgoje so navdihnile njegove sodelavce pri razvoju in uveljavitvi *metode Kodály*. Ta je še dodatno izkoriščala naravne glasbene talente otrok. Metoda je še danes na široko uporabljana in uspešna za poučevanje glasbenih osnov. Kodály je sestavil ogromno kakovostnih zborovskih *etud*, vaj, ki so bile izrecno namenjene ljubiteljskim pevcem. Njegovi prispevki za glasbeni svet na splošno in zlasti za madžarsko glasbo so tako veliki, da bo to ostalo za vedno, dokler bodo ljudje radi peli.

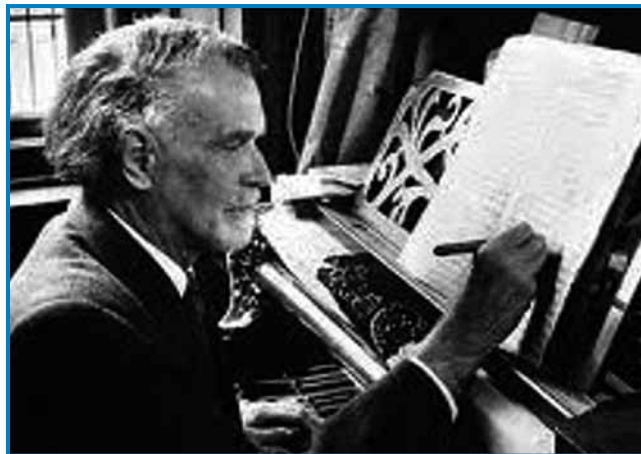
Zoltán se je že rodil dvema ljubiteljema glasbe, materi Paulini in očetu Frigyesu, ki je bil sicer poklicni železničar, uradnik, šef postaje; oče je igral violino, mati pa klavir. Kljub temu pa je bilo Zoltánovo primarno zanimanje za literaturo in ne za glasbo. Zaradi očetove službe se je družina precej selila: iz Kecskeméta v Galánto in Nagyszombat (zdaj Trnava na Slovaškem). Tu se je Zoltán učil violino, violo, violončelo in klavir ter prepeval v cerkvenem katedralnem zboru. To in pa preučevanje (glasbenih) partitur v katedralni knjižnici in zaznamovanost violončelu so mu pripomogli, da je očetu, ljubitelju, lahko že v mladosti sestavljal večerne točke domačega (godalnega) kvartnega muziciranja. Svojo prvo mladostno skladbo za orkester je zapisal že s 15-imi leti (1897). L. 1900 je po maturi na gimnaziji *Archiepiscopal* v Budimpešti najprej študiral madžarsko in

Slovenski violončelist Milan Hudnik igra Kodály ...

nemško književnost. Glasbeni klic pa je bil zanj tako močan, da se je kmalu vpisal na tamkajšnjo *Akademijo za glasbo »Franza Liszta.«* Postal je študent kompozicije nemškega skladatelja in dirigenta Hansa von Koesslerja (1853-1926). Diplomiral je l.

1904. Naslednje leto, ko se je spoznal z B. Bartókom, je na *AG* pridobil še drugo diplomu. Na budimpeštanski *Univerzi* je tudi doktoriral iz muzikologije. Njegovo temeljno in vseživljenj-

Kodály ob klavirju

sko delo je bilo zagotovo preučevanje glasbene govorice svoje domovine. O tem je objavil vrsto opaženih znanstvenih del. Kot skladatelj in ustvarjalec je šel po svoji poti. Po naravi je bil lirik in je zgodaj pokazal na izrazito vokalni način glasbenega mišljenja. Otresel se je začetnih vplivov

Tudi sam je bil vrsto let profesor na budimpeštanski glasbeni akademiji in tam vzgojil generacije mladih ustvarjalcev in etnologov (etnomuzikologov). To zagotovo potrjujejo Kodályeva dela za or-

kester (*suita Háry János, Plesi iz Galánte, Simfonija idr.*), komorna glasba, jasno in glasno podčrtana godalno (*Intermezzo za godalni trio, dva Godalna kvarteta, Sonata za violončelo, Duo za violino in violončelo, Sonata za solo violončelo, Serepada za 2 violini in violo idr.*), dve operi (*Háry János in Transilvanska predilnica*), podčrtano vredna zborovska glasba idr. Za promocijo madžarske kulture in še posebej glasbe ter zaradi zdaj že svetovno in ne le zgolj evropsko uveljavljenih madžarskih glasbenikov, kot so F. Liszt, B. Bartók, Z. Kodály idr. Ima Madžarska v 26 mestih in 24 državah svojo mrežo kulturnih inštitutov, ki so jih prav s 1. sep. 2021 preimenovali v *Lisztove inštitute*. Slednji deluje zelo uspešno tudi v Ljubljani. Tako kot večina njih si ndr. prizadeva za izvedbe in izdaje madžarske glasbe na različnih področjih; tudi na tistih, kjer je bil Z. Kodály najuspešnejši: na umetniškem (ustvarjalnem in poustvarjalnem) in še posebej za uveljavitev ter seznanjanje sveta s slovito Kodályevo glasbeno pedagoško metodo.

(Slika na 1. strani Kodályeva »pevska sola;« ..., fragment)
(Prihodnjič: Slovenija 4 in Vöra baje/Ura baje)

Franc Križnar

... DO MADŽARSKE

Vohunili so za okrog 300 ljudi

Določeni deli poročila o uporabi vohunske opreme Pegasus, ki ga je pripravil Ogran za zaščito podatkov in informacijske svobode, ostanejo tajni vse do leta 2050. S tem je javnost seznanil vodja omenjenega organa Attila Péterfalvi. Dodal je, da so raziskali sto primerov uporabe izraelske vohunske opreme Pegasus. Po njihovih ugotovitvah uporaba ni bila sporna, saj so opremo uporabljali v skladu z zakonodajo. Kot je pojasnil, so vohunske aktivnosti, ki so jih izvajali s pomočjo Pegasusa, odobrili sodniki ali ministrstvo za pravosodje. Naj omenimo, da ne sama ministrica, temveč njen namestnik, državni sekretar, ki je takrat že odstopil, saj poteka proti njemu preiskava zaradi suma sprejemanja podkupnine. Organ za zaščito podatkov je svojo preiskavo o uporabi vohunske opreme Pegasus začel šele lani avgusta, čeprav se je že veliko prej govorilo o tem, da je niso uporabljali le za vohunjenje v zvezi z organiziranim kriminalom in terorizmom, temveč so jo uporabljali tudi v primeru novinarjev, politikov in gospodarstvenikov. Vodja organa za zaščito podatkov in informacijske svobode je izjavil, da nobena uporaba ni kršila pogodbe, ki jo je Madžarska podpisala z izraelskim izvajalcem programa, ni pa odgovoril na vprašanje, kdo konkretno je kupil program od Izraela. Je pa izpostavil, da bo verjetno odredil preiskavo, kdo in kako je dal v javnost telefonske številke, ki naj bi jim z omenjenim programom prisluškovali.

Romi ne bodo imeli svoje liste na volitvah

Državni romski samoupravi tudi prejšnji teden v ponedeljek ni uspelo postaviti svoje liste za državnozbornske volitve, saj se člani niso mogli dogovoriti, kdo naj vodi listo, kandidat, ki ga podpira provladno usmerjena romska organizacija Lungo drom, ali kandidat, sedanjí predsednik Državne romske samouprave, ki je bolj protivladno usmerjen. Ker 31. januarja na občnem zboru ni prišlo niti do glasovanja, Romi na volitvah 3. aprila ne bodo imeli svoje liste, saj so zamudili s postavitvijo le-te. Zakon namreč predpisuje, da se morajo t. i. narodnostne liste postaviti najkasneje 20 delovnih dni po razglasitvi datuma volitev. Predsednik države je volitve razpisal 11. januarja, torej rok je potekel 31. januarja.

Najlepše je, da si mladi

Vajdina Kati v Slovensko vesi živejo, dekliško se Dedič zovejo, po možej so Nemet, depa vsikši je samo tak zové,

Vajdina Kati iz Slovenske vesi

ka Neguš Kati. Dva kedna nazaj sem valas daubo od njij, ka stare molitvene knjige majo, stere oni več ne nūcajo, če mi je trbej, aj pridem po njé. Nej sem si dosta zmišlavo, zato ka nam v Andovci v Porabski domačiji vse kaj tašo prav pride. Pa če sem že pri njij odo, te

Lászlóné, samo je nej nej napamet prišlo. Te je drūge pitala, kak se zovém, kakšni Kati, edna iz Fūzeša tak po noriji tavsejkla, kakšni Kati, vej pa Neguš Kati. Tak sem te dja od tistoga mau Neguš Kati ostala.«
- Te stare molitvene knjige, stere ste zdaj vō iz kaštūle vzeli, od koga ste je erbali?

»Te molitvene knjige je moja baba mejla, tau je ta baba, stera na taum starom kejpi te bejli vacalejg (ruto) ma. Oni so s stejmi molitveni knjigi odli k meši pa k večernici.

Dja še edne mam, depa dja ti tiste ne dam, tiste so moje, iz tistih molim slovenski vō.«

- Gda so baba molili, te ste vi tō paulak bili?

»Najbola smo te molili pa spejvali, gda smo pejški v Ritkarovce šli, tašoga reda po cejlj pauti. Dja tiste stare slovenske pesmi še zdaj

Ona je tak sirauta bila, gda se je moja baba naraudila. Te so njau, še te, gda je dejte bila, za hlapca dali k Štejzlini, zato ka so go nej mogli goraraniti. Zato sva te müve z babov telko nazaj v Ritkarovce odle.«

- Je eden stari kejp tū paulak pri molitveni knjigaj, sto so na taum kejpi?

»Moja baba, od stere sem zdaj gučala, dejdek, moja mati pa njeni drūgi mauž. Zato ka moj oča je nas tū njau, gda sem dja štiri mejsece stara bila, zato ka sta z materdjov nej dobro živala. Tau je mena moja baba gučala. Očo so z mojo materdjov tak vtjūsparali, lūbenzen je spoj nej bila, zavolo toga sta te sledkar raznoka šla. Te drūdji mauž je najprvin iz Sakalovec emo ženo, ona je taši beteg mejla, ka bi nej smejla roditi. Depa pokojna Mariška je na silo stejla meti dejte, pa gda se je mali naraudo, za par dni je ona mrla. Tau dejte je vejn eno leto nin v Somboteli bilau, tam gde so tisti mlajši bili, steri so nej meli stariše. Potejm je te nazaj v Sakalovce prišla k babi, gda se je moja mati drūgo paut z njenim očom zdala, te je tau malo k sebi vzela. Ta mala je na taum starom kejpi dolavzeta, stera tam naprej, na zemlej sedi.«

- Tau ste prajli, ka so vas baba goraranili, gde je bila vaša mati?

»Zato ka moja mati je v židano fabriko odla delat, pa dejdek tō, zavolo toga je z menov bola baba bila. Sprvoga je ona tō v fabriki delala, depa mogla taknjati, zato ka šicli ji je vōodneso okau. Mašin je nej dober bijo, zato ka mojster ga je nej vedo naprajti, depa dejdek je pritiskavo, aj vse mašine žene, tak de te več slūžila. Samo

lagvo je zopojdla, na edno okau je slejpa gratala, tak je te ona doma bila pa namé skrb mejla.«

- Vi ste sami bili?

»Nej, mejla sem enga brata, samo on je v Meriko odišo. Depa prvin kak bi mrau, je

plačali žau (obresti), bola so žrebali, večina je par forintov dobila, ka so pa vekšo srečo meli, tisti so nazaj dobili cejle pejneze, ka so nutraplačali.«

- Dobro je bilau vam z babov doma, dobro je bilau

Družina: stara mati, stari oče, mati pa očim (mostohaapa) pa Kati

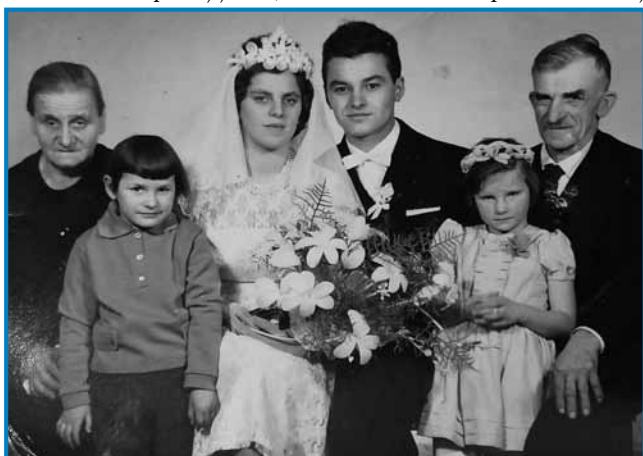
domau prišo pa zdaj je te tū pokopani, tau je njegva želja bila.«

- Tū, med starimi kejpi, sem najšo niše stare papire, steri tak vōgledajo kak papir-nati pejnez. Goranapisano je pa tau, ka békekölcsön, ka tau znananōjva?

»Tej papiri so po drūgi bojni

tū gorrasti?

»Kak bi pa nej bilau dobro, gda si mladi, nej si betežen, veseli si. Dja, če si tak nazaj-mislím, samo sem popejvala pa plesala, dja sem samo tau gledala, gde kakšna muzika je pa te sem že bejžala, aj leko plešam. Da sem se oženila, te je že človek nej tak fraj, te je

Zdavanjski kejp

smo se malo pogučavali, kak je kaj bilau prvin, kak je kaj gnesden.

- Tetica, tau mena povejte, zaka vas zovejo tak ka Neguš?

»Gnauk je edna ženska iz židane fabrike brž mi stejla prajti ime, ka Nemet

vejim, stere me je baba navčila.«

- Kama ste odli?

»K Štejzlini v Ritkarovce, zatok ka ona je tam gorarasla. Ona je ovak fotiv bila, njena mati je iz Slovenske vesi bila pa gvant je odla prat pa tam gnauk samo kusta gratala.

Békekölcsön - posojilo za mir, v 50-i lejtaj je mogla vsakša držina takše »papire« küpiti od države pa s tejm pomagati, ka bi se rosag razvijó

vōprišli, za razvoj Vogrskoga rosaga. Zato, ka je vō bilau dano, ka vsikša družina iz te papirov vsikšo leto za edno mesečno plačo vrejdnosti papiri so 50, 100 pa 200 forintov vrejdnosti meli. Za te békekölcsön papire so nej

že beteg prišo, kak starci, tak dja, tak mauž, te mlajši, tak pa te več nejmaš veseldja. Tau gvūšno, ka mlada lejta so najlepša, kak koli ka je srmastvo bilau, zato ka si zdrav pa nejmaš brige.

(Kejp na 1. strani: Vajdina baba pa dejdek.)

Karči Holec

Od inda v gnešnji čas - 18.

PRIPOVEJSTI OD STARI SLAVOV

Stari Slovani, indašnji Slavi so se po Evropi začnili po leti 500 seliti. Tisti Slavi, iz steri so Slovenci vöprišli, so dosta vekše teritorije naselili, kak na steri gnes živejo. Tam so se pomalek prve države (rosagi) organizzejrale. Od Karantanije smo neka že povedali, gda smo od imenaj njivi knezov pripovedjali. V taum pisanji si eške ene druge pogeldnimo, stere so bile velki faktor v tistom časi.

Spaudnja Panonija

Ime Panonija iz rimski časov es do nas séga. Tak se je ena od vnaugi njini provinc zva-

gratala. Pribina je že krščansko vörvanje gorvzeu, dober si je s krščanskimi Franki biu. V modernoj rejči bi leko prajli,

Tak je za časa Koclja Spaudnja Panonija vögledala. Gnes se vej, ka na brgaj kaulak Blatograda pa Blatnoga jezera je sedem velki slavski vesi bilau. Vej se tau tö, ka velke vesi so že po cejloj državi bile, ene že cejli mali varaši tö

la. Od nji so arheologi dosta vsega v zemli najšli, eške gnesden se takše godi. Tak ménje Panonija že 2000 lejt živé pa je živelo za časa naši stari tö, država se je Spaudnja Panonija zvala. Gvüšno, ka ne moremo od države, kakšne gnes poznamo, pripovejdati. Depa dun je tau bila, mejla je svojga glavara, svojo sodačijo, dacare pa vse tau, ka država mora meti. Kakoli so stari Slavi tam že stau pa stau lejt živeli, so kesnau svojo državo daubili. Dobro, meli so uni tisto svojo organizzejranost, kak smo že inda pisali, držina, velka držina, pleme (törzs) pa plemenske zveze, gda je več plemen vküper stanolo. Vse tau, kak država, se je leta 840 s knezom (fejedelem) Pribino začnilo. Neka se je z Mojmirom, knezom iz Nitre, vküper svado, skrak Blatnoga jezera se je naselo pa tam Blatograd ali Blatenski kostel (Zalavár) dau gorpostaviti. Tau je metropola Spaudnje Panonije

ka je z njimi v pakti biu. Pribina je pri Frankaj vse več pa več valau, velki grof je grato. Tak je vküper z njimi svoje sodake v bitje pelo. Doj so velkomoravske Slave škeli staviti. V

Tau je samo mali, mali tau vsega, ka so Slavi v zemlej za sew njali

tom bitji je 861. leta bujti biu. Eno leto za njim je na njegov mesto sin Kocelj prišo.

Knez Kocelj

Kocelj je vcejlak ovakši biu kak njegovj oča Pribina. Bole se je s

Slavi vküperzvezani čüto. Tak je 869. leta kcuj k velkomravskom knezi Rastislavi stau pu, prauti Frankom so se zdignoli. Nejsu več škeli, aj njin uni komadejrajo. V bitji so baukši bili, zmagali so, od te tadale se njemi knez Kocelj pravi. Spaudnja Panonija je vse krepša, v njoj škof Metod božo službo v slavskoj rejči drži. Za časa kneza Koclja je Spaudnja Panonija samostojna, sama svoja bila.

nej dali dugo glavari biti. Njegova kneževina Spaudnja Panonija je samo sedem lejt živela. Je pa v tom časi prvi slavski zakonik biu napisani, zvau se je Zakon sudni lidam. Zakon je regula, zakonik pa knjiga, v steri so regule nutspisane. Tau je velko delo bilau, stero je pokazalo, kelko je Kocelj brige za svojo državo emo. Kak povejdano, 876. leta so Franki napadnoli Blatograd, od toga

dali. Un je najprva prejgen na Velkomoravskom biu, po tejm je do Blatnoga jezera odišo. Nej bi radi na dugo pa šurko od te države pisali. Vejmo, gnako kak Spaudnji Panoniji njoj je usojeno bilau. Je pa istina, ka Moravska je bole bogata bila, dosta več varašov leko gnes najdemo, zaprav, so je arheologi najšli. Ranč tak pri njeni sausedici, tau je Nitranska kneževina bila. Nje-

Od vsej vesnic, mali varašov so Mikulčice skrak reke Morave najvekše bile. V časi Velkomoravske kneževine so njiva metropola bile. Kak pri Blatogradi je voda tista, stera je lidi k sebi zvala. Mikulčice so velko arheološko blago, od steroga spaudnji kejp pripovejda

Nikoga so više sebe nej meli. Eške katoliška cerkev je mauč nad njimi zgibila, svojo püšpekijo so meli. Vse tau se velkoj

leta dale se za Koclja več ne čüje. Ne vej se, če je mrau ali pa se kama skriu, pobejgno. Tau leto za čas njegve smrti vala. Po tejm so si cejlo Spaudnjo Panonijo frankovski gospaudje raztalali, velka püšpekija iz Salzburga je znauva cerkveno včenje prejk vzela pa s tejm pejneze od cerkvi tö.

Velkomoravska kneževina
Krajina Moravsko gnes na Češkom leži, po reki Morava ménje ma. V časi naši stari Slavov je tam tö velka država gratala. Zaprav, gnako kak vsepovsedi, so Slavi tam že dugo živeli, dokumenti pa od nji bole na velke začnejo pisati, gda državo dobijo pa v krščanstvo se obračajo. Ta država je na granici s Spaudnjo Panonijo bila. Tau nam tö od toga pripovejda, kakše velke teritorije (zemlé) so Slavi v davni časaj poselili.

Od Pribine smo že pripovej-

na metropola je Nitra, varaš v Slovaškoj s tem imenom eške gnesden stodji. Nitro pa cejlo državo je v bitji moravski knez Svetoplok prejkvzeu. Za njega se guči, ka je eške itak pogan biu, je v stare slavske bogé vörvo; ka pa bi politično bole močen ostano, se je za kristjana dau vözglasiti. O Svetopolki zavole takši pa ovakši pripovejsti živé. Eške gnes se ne vej najbolje, kak je z njim zaprav bilau. Ostane pa ena velka istina, ka je Velkomoravsko za najvekšo v cejlom njenom časi naredo. Kcuj si je eške Spaudnjo Panonijo zakapčno.

Malo smo si poglednoli, kak so se naši stari Slavi včili svoje države delati. Pa če tau kcuj k kakšnomi nej trno staromi časi dejemo pa poglednemo, leko vidimo, ka se trno malo vöminilo.

Miki Roš

ČE VTJÜPER DELAMO VSÉJ, JE DOSTA LEPŠE

Za veliko delo se je štelo za Lüdske pevce Rozmarin pri Drúštvi porabski slovenski penzionistov, gda se mi je - skur za leto dni po ustanovitvi

špilati na fudaj ali harmoniko?

»Dja sam že dosta lejt pred tejm igro. Mojoj sestrej mauž, Pišti Konkolič, je lepau igro

Gda človek za sé, za svojo dōjšo igra

skupine, od djeseni 2019. leta - kak eštje predsednici drúštva posrečilo sprajti za navoga mentora glasbenoga školnika Matijo Horvata iz Slovenije. Ranč tak, gda se je vodji pevcov Marijani Kovač posrečilo dobéjti fudaša Jožina Kosara iz Otkauvec, aj sprvaja pevce na harmoniko. Tau so si pevci - steri trno radi popejvajo, z radostjov odijo na vaje - fejst zasljžili, ka buma dosta trōjda pa časa nōjcajo, dočas leko vōstanejo pred lústvo.

- Joži ali Bazar, kak te vséj poznamo eštje zvōjn Porabja tū, kak si se vzeo na njé, ka vzeš tau lejpo poslanstvo?

»Tak sam brodo, če so me gnauk prosili, aj njim pomagam, sprobo sam pa z dobro volouv igram. Dosta naut se leko navčéjm. Človek, ka z dobro volouv dela, téjsto ne spadna nikdar nej na žmetna. Sploy se mi véjdi, kak včej mentor, od njaga se dostavse leko navčéjm. Tak brodim, ka so takšnoga človeka najšli, kakšnoga trbej vcuj.«

- Gde pa kak si se navčo

na fudaj. Dja sam se najprvim na njagvoj harmoniki včéjo igrati. On se je pri glasbeniki Wagneri v Monoštri privatno včéjo pa té gnauk namé tū tá pelo. Dja sam pa volo emo, dosta sam se navčo od Piština,

Na pozvanje KD ODPEV Mala vas je z veseldjom sprvajo na hamonki Lüdske pevce Rozmarin v Muretincaj

tak sam že malo vedo špilati. 15-16 lejt star sam béjo, gda sam se včéjo pri glasbeniki Wagneri paudrūgo leto. Tadalesam nej mogo oditi, ka sploy drago bilau, 20 forintov na vōro. Dja sam 160 forintov daubo na tau, s tistoga sam dosta vōr nej mogo oditi pa sam té tak mogo njasti. Potistim sam se doma včéjo pa sam začno igrati že na veselicaj pa pri folklori tū, ka smo

mladi meli. Kaulak 25 lejt star sam béjo, gda sam tak njau pa več kak tresti lejt sam nej igro. Te sam daubo nazaj volo, gda sam že kaulek 55 lejt star béjo. Z enim padašom sva začnila vtjüper igrati na sintetizatori, večfart na plesaj v krčmej tū. Pa té vsigdar mi bola pa bola šlau, skur kak naprvim. Tak brodim, ka nej lagvo poslōjšati, kak špilam.«

- Dobro, ka si zvōjn dela privauščiš čas za igranje, s tejm za dōjšo pa tejlō tū.

»Nej vedeti, človek kak dugo de žéjvo, zatok pa té aj bole veselo leko živé pa ka štjé, téjsto aj leko dela. Dobro je tau, če se lústvo vtjüper sreča, ka zdaj je že tak, ka se samo bola mi starejši srečamo. Prvim so mladi tū vtjüper odli. Gda sam 18 pa 20 lejt star béjo, té smo méj tū plésali, igro sam njim. Vtjüper smo odli na tjeden po sobotaj pa nedelaj v kulturni daum. Taum smo se špilali, televizijo

trbej igrati, se dosta trbej s tejm spravlati, ka ovak človejtja vō odide z glavé pa z rauk tū leko. Zdaj se tū štiri nautem moram včiti. Tau tū vō smjem prajti, ka dosta cajta mi távze-

Juliuša 2020 na vajaj z Lüdskimi pevci Rozmarin pod vodstvom mentora Matije Horvata

me, dočas se dja tau navčéjn. Ne pravim tau, ka bi dja šanalivo té cajt. Nej! Ka mi popejavamo, leko povejm, ka so vse seničtje naut. Kakoli sam dja tū Slovenec pa Seničardje tū, dosta rečej ovak pravimo. Nej mi léko, depa rad bi se dja tū navčéjo tak, kak trbej. Pa se navčéjm tū!«

- Kak véjdiš zdaj vašo delo s pevci vtjüper?

»Tak vidim, ka po dobroj pauti demo. Dobroga mentora mamō. Ka nastope smo meli vtjüper, tak brodim, nejso lagvi bili, depa na tejm moramo biti, aj vsigdar baugše pa lepše popejavamo, gdekoli gorastaupimo. Leko povejmo, ka smo porabstji pevci, največ je Seničarov, par smo Števanovčani pa eden je s Sakalauvec. Tau so ljudske pesmi, pevci so se te pesmi tak navčili, kak so je doma popejvali, gda so krave pasli ali ovak. Pa na enom brdjej so etak popejvali, na drūgom pa tak. V knidji so pa nej vcejlak tak dolaspéjsane, zatau se trbej tak navčiti, aj vsakša rejč gnako bau vōpravlena. Ne mora vsakši po svo-

jom popejvati, litji gnako moramo. Tak brodim, kak je v knidji nota, téjsto nej slobaudno prejkpéjsati, litji bi se trbelo probati tak navčiti. Tau ne povejm, če kaj ležejše ali lepše vōnajdemo z mentorom, ka nej, vsigdar na tésto paut trbej staupiti, ka je baugša.«

- S tejm svojim delom veliko poslanstvo slōjšite, ka se brigade zatau, aj naše lejpe domanje pesmi gora ostanéjo za mladi rod. Ti sam tū dosta včiniš za tau.

»Tau je dobro, ka pevcom leko pomagam pa vtjüper leko go-

me, dočas se dja tau navčéjn. Ne pravim tau, ka bi dja šanalivo té cajt. Nej! Ka mi popejavamo, leko povejm, ka so vse seničtje naut. Kakoli sam dja tū Slovenec pa Seničardje tū, dosta rečej ovak pravimo. Nej mi léko, depa rad bi se dja tū navčéjo tak, kak trbej. Pa se navčéjm tū!«

- Kak véjdiš zdaj vašo delo s pevci vtjüper?

»Tak vidim, ka po dobroj pauti demo. Dobroga mentora mamō. Ka nastope smo meli vtjüper, tak brodim, nejso lagvi bili, depa na tejm moramo biti, aj vsigdar baugše pa lepše popejavamo, gdekoli gorastaupimo. Leko povejmo, ka smo porabstji pevci, največ je Seničarov, par smo Števanovčani pa eden je s Sakalauvec. Tau so ljudske pesmi, pevci so se te pesmi tak navčili, kak so je doma popejvali, gda so krave pasli ali ovak. Pa na enom brdjej so etak popejvali, na drūgom pa tak. V knidji so pa nej vcejlak tak dolaspéjsane, zatau se trbej tak navčiti, aj vsakša rejč gnako bau vōpravlena. Ne mora vsakši po svo-

Klara Fodor
Fotografije: osebni arhiv
J. Kosara, Laci Kovač in
K. Fodor

**SPORED SLOVENSkih
TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV**
**OD 11. FEBRUARJA
DO 17. FEBRUARJA**
PETEK, 11.02.2022, I. spored TVS

6:25 Kultura, Odmevi, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Z Montyjem Donom po ameriških vrtovih, dokumentarni program, 10:05 Ugriznimo znanost, izobraževalni program, 10:30 TV-izložba, 10:45 Čarokuhinja pri atu: Francoska kuhinja, izobraževalni program, 11:05 Čarokuhinja pri atu: Perujska kuhinja, izobraževalni program, 11:20 Zapeljevanje pogleda, dokumentarni program, 11:50 Tarča, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 Sedem svetov - en planet: Avstralija, dokumentarni program, 14:25 TV-izložba, 14:45 Prislunimo tišini, izobraževalni program, 15:00 TV-izložba, 15:10 Mostovi - Hidak, 15:45 Otroški program, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:35 Slovenski magazin, 18:00 Duhovni utrip, 18:15 Puja Pepa, risanka, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:20 Zimski pozdrav, 21:45 OdBita pot: Severna Amerika, dokumentarni program, 22:25 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23:15 Kinoteka: 39 stopnic, film, 0:50 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:15 Dnevnik, Slovenska kronika, Olimpijski dnevnik, Vreme, 2:30 Napovedujemo

PETEK, 11.02.2022, II. spored TVS

7:45 Smučarski tek (M): 15 km, 9:55 Biatlon (Ž): Sprint, 11:10 Hitrostno drsanje (M): 10000m, 11:55 Smučarski skoki (M): Velika skakalnica, kvalifikacije, 13:30 Deskanje na snegu (M): Snežni žleb, 14:05 Hokej (M): Latvija - Finska, 16:45 Skeleton (M), 17:25 Hitrostno drsanje na kratke proge (Ž): 1000 m, 17:50 Košarka: Krka - Cibona, liga ABA, 19:50 Smučarski skoki (M): Velika skakalnica, kvalifikacije, zimske olimpijske igre Peking 2022, 21:10 Olimpijski dnevnik, 21:40 Moja italijanska družina, film, 23:30 Buda v Afriki, 1:05 Videonoč, 5:05 Hokej (M): ZDA - Kanada,

SOBOTA, 12.02.2022, I. spored TVS

6:15 Kultura, Odmevi, 7:00 Otroški program, 11:20 TV-izložba, 11:35 Mesto, ki se ozira v nebo, film, 12:30 Ozare, 12:40 Kaj govorijo? = So vakeres? 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 O živalih in ljudeh, 13:55 TV-izložba, 14:10 Podjetno naprej, 14:40 Prislunimo tišini, 15:00 Kako izdelati, dokumentarni program, 16:00 Rojaki, 16:30 Na vrtu, izobraževalni program, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:30 Slatne medvedje zgodbe, risanka, 17:40 Sobotno popoldne, 18:57 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:20 EMA 2022, 21:40 River, 22:40 Poročila, Šport, Vreme, 23:05 Sedmi pečat: Med policami, 1:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:45 Dnevnik, Sobotni Dnevnikov izbor, Utrip, Olimpijski dnevnik, Vreme, 2:55 Napovedujemo

SOBOTA, 12.02.2022, II. spored TVS

7:30 Smučarski skoki (M): Velika skakalnica, kvalifikacije, 8:25 Smučarski tek (Ž): Štafeta, 9:55 Biatlon (M): Sprint, 11:55 Smučarski skoki (M): Velika skakalnica, 14:05 Hokej (M): Rusija: Češka, 16:30 Bloudkova priznanja za leto 2021, predstavitev nagrajencev, 17:00 Deskanje na snegu: Deskerski kros, mešane dvojice, 17:45 Hitrostno drsanje (Ž): 500 m, 18:20 Hokej (M): ZDA - Kanada, 20:00 Skeleton (Ž), 20:25 Umetnostno drsanje: Plesni pari, ritmični ples, 21:45 Olimpijski dnevnik, 22:20 Julie Andrews - njene pesmi, njene sanje, dokumentarni program, 23:20 Aleksander Mežek: »Tečem skozi čas«, kulturno-umetniški program, 1:05 Videonoč, 3:00 Zimske olimpijske igre Peking 2022, 3:10 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 1. vožnja, 4:20 Napovedujemo

NEDELJA, 13.02.2022, I. spored TVS

7:00 Otroški program, 10:55 TV-izložba, 11:20 Ozare, 11:25 Obzorja duha, 12:00 Ljudje in zemlja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 Zimski pozdrav, 14:55 OdBita pot: Severna Amerika, dokumentarni program, 15:25 Nemogoča najstnica, film, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:30 Bacek Jon: Superbacek, risanka, 17:40 Nedeljsko popoldne, 18:57 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:20 Dolina rož, nadaljevanka, 21:15 Intervju, 22:00 Poročila, Šport, Vreme, 22:25 Čarovnija v gorah, film, 23:45 Za lahko noč: M. Ravel: La Valse,

Simfonični orkester RTV Slovenija in En Shao, 0:05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:30 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Olimpijski dnevnik, Vreme, 1:45 Napovedujemo

NEDELJA, 13.02.2022, II. spored TVS

6:30 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 2. vožnja, 8:15 Smučarski tek (M): Štafeta, 9:55 Biatlon (Ž): Zasedovalna tekma, 10:40 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 11:40 Biatlon (M): Zasedovalna tekma, 12:40 Hitrostno drsanje na kratke proge, 13:25 Bob (Ž), 14:05 Hokej (M): Nemčija - ZDA, 16:45 Hokej (M): Finska - Švedska, 18:20 Alpsko smučanje (M): Veleslalom, 19:05 Free Spirits - Samosvoji: Mohamad, dokumentarni program, 19:15 New dimension, dokumentarni program, 19:50 Žrebanje Lota, 20:00 Camp Century - hladna vojna pod ledom, dokumentarni program, 21:00 Zappa, film, 23:05 Olimpijski dnevnik, 23:40 Nedeljsko popoldne, 0:55 Videonoč

PONEDELJEK, 14.02.2022, I. spored TVS

6:30 Utrip, Zrcalo tedna, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Šest mojstrov v viktorijanski hiši, dokumentarni program, 10:05 Obzorja duha, 10:40 TV-izložba, 10:55 Čarokuhinja pri atu: Severnoafriška kuhinja, izobraževalni program, 11:15 Čarokuhinja pri atu: Grška kuhinja, izobraževalni program, 11:30 Zapeljevanje pogleda: Kostja Gatnik in Zvonko Čoh, dokumentarni program, 12:00 Intervju, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 Sedem svetov - en planet: Evropa, dokumentarni program, 14:25 TV-izložba, 14:40 S-prehodi, 15:10 Dober dan, Koroška, 15:45 Otroški program, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:35 Podjetno naprej, 18:00 Kepice, risanka, 18:05 Kuhar Štef: Kje je Edi? risanka, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:20 Tednik, 21:20 Studio City, 22:20 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23:10 Umetnost igre, 23:40 Glasbeni večer, 1:00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1:25 Dnevnik, Slovenska kronika, Olimpijski dnevnik, Vreme, 2:40 Napovedujemo

PONEDELJEK, 14.02.2022, II. spored TVS

6:00 Napovedujemo, 8:15 Hokej (Ž): Polfinale, 10:10 Smučanje prostega sloga (Ž): Smučanje po objektih, 10:50 Bob (Ž), 11:55 Smučarski skoki (M): Ekipna tekma, 14:10 Ljudje in zemlja, 15:15 OdBita pot: Severna Amerika, dokumentarni program, 16:00 Bob (M), 16:40 Smučanje prostega sloga (Ž): Skoki, 17:20 Smučarski skoki (M): Ekipna tekma, 19:10 Smučanje prostega sloga (Ž): Smučanje po objektih, 19:50 Umetnostno drsanje: Plesni pari, prosti program, 21:30 Olimpijski dnevnik, 22:00 Dediščina Evrope: Marija Škotska, 0:05 Podjetno naprej, izobraževalni program, 0:35 Videonoč, 3:45 Alpsko smučanje (Ž): Smuk, 5:25 Napovedujemo

TOREK, 15.02.2022, I. spored TVS

6:25 Kultura, Odmevi, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Šest mojstrov v viktorijanski hiši, dokumentarni program, 10:05 Umetnost igre, 10:35 TV-izložba, 10:50 Čarokuhinja pri atu: Danska, izobraževalni program, 11:10 Čarokuhinja pri atu: Madžarska, izobraževalni program, 11:30 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Barbara Celjska, dokumentarni program, 11:55 Tednik, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 Sedem svetov - en planet: Severna Amerika, dokumentarni program, 14:25 TV-izložba, 14:40 Duhovni utrip, 15:00 TV-izložba, 15:15 Kanape/Kanapé, 15:45 Otroški program, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:35 Če bomo imeli srečo, bomo vsi stari, dokumentarni program, 18:05 Tib in Tamtam, risanka, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:20 Kukavici, 21:25 Neonacisti in skrajni desničarji v Nemčiji, 22:30 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23:20 Spomini: prof. dr. Ljubo Bavcon, 2:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2:50 Dnevnik, Slovenska kronika, Olimpijski dnevnik, Vreme, 4:00 Napovedujemo

TOREK, 15.02.2022, II. spored TVS

8:00 Deskanje na snegu (Ž): Velika skakalnica, 8:55 Nordijska kombinacija: Smučarski skoki, velika skakalnica, 9:55 Biatlon (M): Štafeta, 11:25 Smučanje prostega sloga (M): Smučanje po objektih, 11:55 Nordijska kombinacija: Smučarski tek, 10 km,

12:40 Deskanje na snegu (M): Velika skakalnica, 13:15 Hitrostno drsanje: Ekipni zasedovalni tekmi, 13:55 Umetnostno drsanje (Ž): Kratki program, 15:40 Slovenski magazin, 16:20 Avtomobilnost, 17:00 Bob (M): Dvosed, 17:40 Alpsko smučanje (Ž): Smuk, 18:50 Umetnostno drsanje (Ž): Kratki program, 20:05 Večopravnost - koliko zmoremo početi hkrati, film, 21:05 Avjar, film, 22:45 Olimpijski dnevnik, 23:20 Kaj govoriš? = So vakeres? 23:40 Kitajska: Otroci sramote, 0:45 Videonoč, 3:00 Alpsko smučanje (M): Slalom, 1. vožnja, 4:15 Napovedujemo

SREDA, 16.02.2022, I. spored TVS

6:25 Kultura, Odmevi, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Šest mojstrov v viktorijanski hiši, dokumentarni program, 10:05 Če bomo imeli srečo, bomo vsi stari, dokumentarni program, 10:35 TV-izložba, 10:50 Čarokuhinja pri atu: Španija, izobraževalni program, 11:05 Čarokuhinja pri atu: Hrvaška, izobraževalni, 11:25 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Marija Terezija in Slovenci, 11:55 Studio City, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 Sedem svetov - en planet: Afrika, dokumentarni program, 14:25 TV-izložba, 14:40 Osmi dan, 15:10 Rojaki, dokumentarni program, 15:35 Mostovi - Hidak, 16:05 Male sive celice, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:35 Kdo se boji slovenščine? izobraževalni program, 18:00 50 knjig, ki so nas napisale: Drago Jančar: Severni sij, 18:05 Bela in Sebastijan, risanka, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:25 Film tedna: Undine, 22:00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22:45 Sveto in svet, 23:45 Kdo se boji slovenščine? 0:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0:45 Dnevnik, Slovenska kronika, Olimpijski dnevnik, Vreme, 2:00 Napovedujemo

SREDA, 16.02.2022, II. spored TVS

5:05 Hokej (M): Četrtnfinale, 6:40 Alpsko smučanje (M): Slalom, 2. vožnja, 7:55 Hokej (M): Četrtnfinale, 3. tretjina, 8:40 Biatlon (Ž): Biatlon, 9:55 Smučarski tek: Sprint dvojic, polfinale, 11:55 Smučarski tek: Sprint dvojic, 13:20 Hitrostno drsanje na kratke proge, 14:30 Hokej (M): Četrtnfinale, 17:05 Smučanje prostega sloga (M): Skoki, 17:50 Alpsko smučanje (M): Slalom, 19:00 Hokej (M): Četrtnfinale, 20:35 Žrebanje Lota, 20:40 Neboa, nanizanka, 21:50 Olimpijski dnevnik, 22:25 Projekt: rak; Ulayev dnevnik od novembra do novembra, film, 0:05 Videonoč, 3:15 Alpsko smučanje (Ž): Alpska kombinacija, smuk, 4:50 Napovedujemo

ČETRTEK, 17.02.2022, I. spored TVS

6:25 Kultura, Odmevi, 7:00 Dobro jutro, 9:00 Šest mojstrov v viktorijanski hiši, dokumentarni program, 10:05 Kdo se boji slovenščine? 10:30 TV-izložba, 10:45 Čarokuhinja pri atu: Južna Afrika, izobraževalni program, 11:00 Čarokuhinja pri atu: Pakistan, izobraževalni program, 11:20 (Ne)znana poglavja slovenske zgodovine: Oživiljeni Vodnik, 11:50 Dokumentarna oddaja, 13:00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13:30 Sedem svetov - en planet: Na kraju samem, dokumentarni program, 14:30 TV-izložba, 14:45 Slovenci v Italiji, 15:15 Brez meja - Határtalan, 15:45 TV-izložba, 16:00 Mulčki, risanka, 16:05 Sobotni krompir, 17:00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17:35 Ugriznimo znanost, 18:00 Na kratko: Odrast, 18:05 Reaktivčki, risanka, 18:20 Vem! 18:57 Dnevnik, Slovenska kronika, Vreme, Olimpijski dnevnik, 20:20 Tarča, 21:25 Raj - neukročeni planet: Namib - Obala okostij in notranjost, dokumentarni program, 22:30 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 23:15 Osmi dan, 23:50 Dediščina Evrope: Marija Škotska, 1:55 Ugriznimo znanost, 2:20 Dnevnik Slovencev v Italiji, 2:50 Dnevnik, Slovenska kronika, Olimpijski dnevnik, Vreme, 4:00 Napovedujemo

ČETRTEK, 17.02.2022, II. spored TVS

6:45 Zimske olimpijske igre Peking 2022, 15:15 Hokej (Ž): Finale, 17:10 Umetnostno drsanje (Ž): Prosti program, 18:50 Alpsko smučanje (Ž): Alpska kombinacija, 20:05 Raziskovalca na vozičkih, 21:00 Avtomobilnost, 21:30 Olimpijski dnevnik, 22:00 Ambienti, 22:30 Nova evropska pesmarica - Ponovno skupaj: Kazahstan, 22:35 Simfonija otožnih pesmi: Skriti pogled, 23:20 Slovenska jazz scena: Zlatko Kaučič Kombo z gosti, 0:30 Videonoč

Generalni konzulat RS v Monoštru
in
Zveza Slovencev na Madžarskem
prirejata literarni večer

SLOVENSKA ZAMEJSKA KNJIŽEVNOST od Trsta do Porabja

Sodelujeta zamejska ustvarjalca:
pisatelj in pesnik Marij Čuk
ter prevajalec in publicist Dušan Mukič.

Pogovor bo vodila Valentina Novak.

Pridružite se nam v četrtek, **17. februarja 2022,**
ob 17. uri v Slovenskem kulturnem in informativnem
centru v Monoštru.

Na prireditvi bomo predstavili
književni natečaj z naslovom
Porabske ličere,
ki ga razpisujeta Zveza Slovencev na Madžarskem in Slavistično društvo
Prekmurja, Prlekije in Porabja.

UTRINEK S PREŠERNOVE PROSLAVE V MONOŠTRU

*»Kako bit' hočeš poet?« je plašljive pesnike spraševala Štefanija Dravec,
medtem ko si je iz lončene posode natakala vodo*

Foto: S. Eöry

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna slovenska samouprava,
Urad predsednika vlade, oddelek za narodnosti,
Zveza Slovencev na Madžarskem in Urad vlade RS
za Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno 2.600 HUF, za
Slovenijo 22 EUR. Za ostale države 52 EUR
ali 52 USD.

Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000,
SWIFT koda: OTPVHUHB

Pod Srebrnim brejgom ...

... se na velki čaka, ka se na zimskoj olimpijadi zgodi. Slovenci so nej samo v enom športi favoriti, od nji se dosta čaka. Depa vejmo, kak favoriti na velki tekma ne naredijo tisto, ka se od nji čaka. Ka se razmejmo, nej ka bi mi tau škeli, tau nikak nej. Zgodovina nam tau pripovejda. Nam pripovejda, kak so najbauški tisti bili, na stere je niške spoj nej računjo. V Pekingi pa eden drugi favorit svoje dela. Ja, od covida gučimo. Nej samo eden, steri je najve-kši favorit biu, je doma ostano. Tak se že pitanje postavlja, če je olimpijada spoj leko legalna. Kakoli de se že godilo, eni do visko skaučili, drugi z dugim nausom do domau šli.

Lani oktaubra mejseca je več prejnji politikov nej najlepšo pošto daubilo. Pismo je tak vögledalo, ka je v njem pisalo: »Vejmo, gé živete! V kobert je kcuj metek (lószer) biu djani. Na papejri so kcuj eške gauge bile namalane, na steraj je obešeni človek viso. Prvi komentari pri lidaj so bili, ka tau so si sami sebi pošilali. Tau aj bi politična propaganda bila. Depa zavolo nauvi afer se na tau tapo-zabilo. V tej dnevaj pa je vövdarilo, ka policija je človeka najšla, steri njim je pisma pošilo pa smrt obečavo. Vse lepau pa prav, bi leko prajli, policajge dobro delajo. Pa je nej samo tau bilau. Nau-va afera je vövdarila. Té možakar aj bi vcejlak skrak glavaša ene stranke ali partije stau. Kak se tau pravi, njegva prava rauka je gé. Je pa tau tak delo, ka je iz svojoga varaša kaulak 50 km v drugoga odišo pa pisma tam gordjau na pošto. Eške malo po tejm, kak so policajge tau vödali, je nauvi šok prišo. Možakar aj bi velki funk-cionar v svojom varaši biu. Zdaj se lidgé na velke spitavajo, ka de se z njim zgodilo. Zaprav, ka de birovijska z njim delala pa na kelko lejt ga leko osaudijo.

V slovenskom parlamenti se na velke od iger na srečo guči pa bojna tö. Od koga gučim? V Sloveniji dvej loteriji živeta; Loterija Slovenije pa Športna loterija. Zaprav, njivi dvej koncesije mata. Zdaj pa je do toga prišlo, ka aj bi je več bilau. Eni so za tau, opo-zicija guči, ka tau nikak se ne smej zgoditi. Že se pri mladi leko vidi, kak nisteri samo na tau brodijsko. Že za nekšen beteg dé, ka brezi toga ne morejo živeti. Na vsikši bencinski pumpi se leko loto nutplače, v nisteri krčmaj pa športne stave ranč tak. Najbole se tau v nedelo vidi, če človek zadvečerka ške tankati. Žmetno, trno žmetno do kase pride, ka bi pacin plačo. Tam se v tistom časi loto plačüva. Zdaj pa de se eške bole tau delalo. Leko, ka njim je možakar iz Rogaške Slatine volau dau, ka je na Evrojackpoti 11 milijouanov evronov zavado.

Nej afera, nej loto pa nej drugo ne more eden drugi interes doj-staviti. Tau so volitve, stere do se 24. aprila zgodile. Kak smo že pisali, bojna za politični prestiž se je že davnik začnila. V tejm pa aktualna politika šké odati vse tisto, ka je eške nej odano. Najbole se zadnje čase od hotelov Sava guči. Té aj bi madžarski financeri dojküpili, steri vküper z Viktorom Orbánom delajo. Lidgé si bro-dijo, ka prav do volitev, kak pa se tau ma zgoditi. Vej se, Janša pa Orbán sta nebesko dobriva pajdaša.

Naš Srebrni brejg je srečen, ka na njemi hotela nega. Zakoj je sre-čen? Od toga naj si vsikši sam brodi.

Miki Roš